

Scenár integrovaného tematického bloku

Téma: Ochrana pred nevhodným obsahom na internete

Motto:

„Digitálna priepasť oddeľuje rozvojové a rozvinuté krajiny, mužov a ženy, mladších a starších.“ Kalaš a kol.: Žijeme v digitálnom svete

Postup pri príchode:

- Dobrý deň, vitajte.
- Prečítajte si motto a porozmýšľajte o ňom.
- Posadte sa do kruhu komunity.
- Cíťte sa príjemne.

Komunita - aktivita vtiahnutia, riadený rozhovor, v ktorom sa každý zúčastnený môže slobodne vyjadriť alebo sa zdržať – rozhovoru sa nezúčastniť:

Komunitná otázka:

Čo je pre vás v súvislosti s prítomnosťou internetu vo vašom živote prínosom a čím vás internet ohrozuje? (V prípade, že sa vyučovacieho bloku zúčastňuje skupina detí, ktoré sa nepoznajú, môže sa súčasťou komunity stať aj stručné predstavenie sa.) V úvode svojej odpovede povedzte svoje meno a odpoveď na komunitnú otázku.

Otázky na reflexiu:

- Ako ste sa počas predchádzajúcej aktivity cítili?
- Čo ste sa počas predchádzajúcej aktivity naučili?
- Čo ste sa počas predchádzajúcej aktivity naučili o sebe, o druhých v skupine?

Poznámka: Nasledujúci text, ktorý popisuje zistenia z prieskumu Orange, bude nakopírovaný pre všetkých účastníkov vzdelávania ako pracovný, informatívny a študijný materiál.

Zistenia vyplývajúce z exkluzívneho reprezentatívneho prieskumu realizovaného spoločnosťou Orange Slovensko v roku 2008 medzi deťmi vo veku 8 – 15 rokov a ich rodičmi:

- Deti používajú internet v oveľa väčšej miere než dospelí. Na internet sa pripája až 85 % všetkých detí, pričom až 37 % využíva internet každý deň.
- Deti využívajú internet najviac v škole (75 %) a doma (65 %).
- Až 83 % detí pozná službu chatovanie, 54 % z nich ju využíva.
- Až 37 % detí chatuje s neznámymi ľuďmi z internetu a iba 36 % rodičov vie, kde a s kým ich dieťa chatuje.
- Až 55 % detí hrá na internete hry.

- Podiel mladších detí, ktoré sa zoznamujú prostredníctvom internetu neustále narastá. Priznáva sa k tomu každé štvrté dieťa (25 %).
- Až 45 % detí sa priznalo, že majú kamarátov, ktorí si na internete pozerali erotické stránky.
- Podľa záverečnej správy z projektu Deti a moderné komunikačné technológie, ktorý realizoval Orange, chatujú takmer všetky deti nad 12 rokov, na chate a webových diskusných fórach klamú o svojom veku.

Čo chceme deti naučiť (úroveň pojmov):

Internet je zdrojom poznania, zblížovania ľudí, vysvetľovania sveta okolo nás. Je zároveň priepasťou, do ktorej môžu spadnúť všetci nepripravení.

Aj tréning, rozvíjanie, používanie životných zručností v škole pripravuje deti a mladých ľudí na zvládanie nástrah internetu.

Veľa detí a mladých ľudí sa s ostatnými stretáva na internetových stránkach aj preto, aby si našli priateľov. Otázkou je, akého priateľa je možné takýmto spôsobom nájsť, do akej miery sú deti a mladí ľudia ochotní riskovať aj (dočasnú) stratu svojej identity. Súvisí zmena identity so sebaúctou? Ocenenia, hodnotenia, názory našich priateľov, rodičov, učiteľov majú zvyčajne veľký vplyv na našu sebaúctu.

Čo chceme deti naučiť (úroveň faktov):

- (Výklad prostredníctvom Power Pointu a dataprojektoru) Číslo (pri zistených skutočnostiach z prieskumu) uvádzame iba na ilustráciu – podstatné je zistenie, že zručnosti detí a mladých ľudí v súvislosti s aktivitami realizovanými prostredníctvom internetu mnohonásobne prevyšujú zručnosti ich rodičov a často aj učiteľov. K rizikovým faktorom na internete patrí anonymita, globálny rozsah a dosah, rýchlosť zmien.
- Riskantný obsah, riskantný kontakt, riskantné správanie sa:
 - Riziká súvisia s obsahom – erotické stránky, pornografia, stránky podnecujúce rasovú alebo inú neznášanlivosť, reklama.
 - Riskantný kontakt je situácia, keď je dieťa neželane kontaktované napr. za účelom e-šikanovania alebo iného obťažovania.
 - Nevhodné a nebezpečné správanie sa týka ilegálneho sťahovania obsahu alebo neuváženeho zverejňovania osobných informácií, ukradnutia identity.
- Ovládať terminológiu potrebujú deti aj dospelí. Vysvetlenie vybraných pojmov, ktorým mnohí rodičia a učitelia nerozumejú:
 - Chat – internetová stránka umožňujúca tisícom ľudí, aby sa navzájom spoznávali a rozprávali v reálnom čase.
 - Nick – krycie meno, umožňuje komukoľvek vytvoriť si vlastnú identitu.
 - Grooming – vytváranie detskej identity dospelými na najrôznejšie – väčšinou nebezpečné účely.
 - Blog a blogovanie – prezentovanie svojho profilu alebo domovskej stránky ako prostriedku sebavyjadrenia a utužovanie vzťahov s priateľmi.

Charakteristika životných zručností

Životné zručnosti sú sociálnymi zručnosťami, ktoré nielen zvyšujú školskú úspešnosť žiakov, ale aj úspešnosť v živote. Zároveň sú aj dôležitým nástrojom na vytváranie spolupracujúceho triedneho spoločenstva a pocitu spolupatričnosti k skupine. Majú akademický aj sociálny rozmer. Slovné spojenie životné zručnosti (ŽZ) je neoddeliteľnou súčasťou programu integrovaného tematického vyučovania (ITV). Tvorí ho prepracovaný otvorený systém osemnástich ŽZ – čestnosť, iniciatíva, pružnosť, vytrvalosť, organizácia, zmysel pre humor, snaha, zdravý rozum, riešenie problémov, zodpovednosť, trpezlivosť, priateľstvo, zvedavosť, spolupráca, starostlivosť, odvaha, sebaúcta, nápaditosť. Poskytuje deťom kritériá na hodnotenie svojich výkonov, učí ich, aké sociálne správanie a konanie bude zvyšovať ich úspešnosť.

Ako sú ŽZ priateľstvo, sebaúcta a zdravý rozum v ITV definované?

Priateľstvo – vedieť si vybrať a udržať priateľa vzájomnou dôverou a starostlivosťou.

Sebaúcta - poznať vlastnú hodnotu, veriť si a rešpektovať vlastnú osobnosť.

Zdravý rozum – správne sa rozhodnúť a používať zdravý rozum (kritické myslenie).

Po komunitnej diskusii a výklade spojenom s riadeným rozhovorom je potrebné doplniť si energiu, zmeniť polohu, rozptýliť sa... Na to slúži energizér, prípadne harmonizér.

Hej energizér (slúži na okysličovanie mozgu):

Inštrukcia:

Postavte sa do kruhu, predkloňte sa s uvoľnenými rukami. Pripravte sa na tleskanie. Po dohode jeden z vás začne tleskať a ostatní sa po jednom pripájajú. Šíri sa zvuková vlna. Po uzavretí kruhu – keď sa tleskanie dostane až k poslednému – ten ako prvý vyskočí a skríkne hej! Vzápätí tento pohyb aj výkrik zopakujú všetci ostatní. Cvičenie môže prebehnúť niekoľkokrát oboma smermi a vždy môže začínať niekto iný.

Inštrukcia:

Nájdite si partnera, ktorý má vo svojom krstnom mene aspoň tri písmená rovnaké ako vy.

Aktivita v dvojici:

1. Porozprávajte sa o vonkajších prejavoch správania sa ľudí, ktorí prejavujú sebaúctu.
2. Navrhnite spôsob ako rozvíjať sebaúctu pri vyučovaní vo vašej triede v súvislosti s nebezpečným obsahom na internete. Najdôležitejšie myšlienky si zapíšte.
3. Zaznamenané prejavy aj spôsoby rozvíjania sebaúcty si pripravte tak, aby ste ich ostatným odprezentovali (ako prejav alebo mapa mysle, alebo plagát či ppt prezentácia).

Priebeh prezentácie riadi učiteľ - facilitátor, ktorý dbá na zapisovanie dôležitých skutočností, na poskytovanie spätnej väzby, kladie otázky, usmerňuje diskusiu...

Delenie do skupín môže byť zároveň aj energizérom – aktivitou na doplnenie energie a preladenie sa.

Inštrukcia:

Poprechádzajte sa po miestnosti, usmejte sa na „okoloidúcich“. Postavte sa na pomyselnú čiaru (ktorá vedie od dverí k oknu popri tabuli) tak, že bližšie k oknu budú stáť tí, ktorí pravidelne pri svojej práci aj vo voľnom čase používajú internet. Na opačnej strane budú tí, ktorí internet používajú iba sporadicky,

prípadne ho vôbec nepoužívajú. Možná je verbálna aj neverbálna komunikácia. (Alternatívne zadanie – bližšie k oknu budú na pomyslenej čiare stáť tí, ktorí si myslia, že internet výrazne pomáha a na opačnom póle budú stáť tí, ktorí si myslia, že internet iba škodí.) Ide o vyjadrenie sebahodnotenia v súvislosti s používaním internetu prostredníctvom vlastného tela. (Postavenie sa na určitú pozíciu nie je hodnotením pre a proti – fakt, že niekto často používa internet, prípadne skutočnosť, že niekto internet nepoužíva, nie je ani správne, ani nesprávne – je to ilustrácia určitých faktov. Podobne je to aj s názorom o prospešnosti a škodlivosti internetu.) Po krátkej diskusii o dôvodoch aj intenzite používania internetu aktivita pokračuje. Skupiny budú vytvorené odčítaním sa – podľa toho, koľko skupín je potrebné vytvoriť. Napr. jeden, dva, tri, štyri – spoja sa všetky jednotky, všetky dvojky, všetky štvorky. Takto vzniknú štyri skupiny.

Aktivitou vtiahnutia v novej skupine bude prvá, povinná aplikačná úloha, ktorá núti jednotlivcov zamyslieť sa nad svojimi vlastnosťami a zručnosťami. Po stanovenom čase sa členovia skupiny navzájom poinformujú aspoň o troch skutočnostiach – bodoch úlohy týkajúcich sa trička životných zručností (sebahodnotenia a životných zručností).

Aplikačné úlohy:

Povinné (pre každého):

1. Zhotov „tričko životných zručností“:

- zapíš svoje dve „silné“ zručnosti (pokladáš ich za veľmi dôležité) na ramená,
- zručnosť (schopnosť, vlastnosť), ktorú máš a je podľa teba ľuďmi najmenej rešpektovaná, napíš okolo výstrihu,
- zručnosť, ktorá je pre teba najpodstatnejšia, zapíš do srdca,
- vyber aspoň 2 zručnosti zo zoznamu ŽŽ, ktoré chceš, aby ľudia rešpektovali a napíš ich k dolnému okraju trička.

2. Vytvor zoznam aspoň piatich skutočností „pre“ a „proti“ v súvislosti s používaním internetu deťmi.

Na výber:

Napíšte poučný príbeh o deťoch, ktoré s obľubou používajú internet. Použite aspoň tri termíny spomedzi: chat, nick, grooming, blog, priateľstvo, sebaúcta (Aspoň 10 viet).

1. Nakreslite informačný propagačný materiál zameraný na ochranu detí pred nebezpečným obsahom šíriacim sa na internete. (plagát s rozmermi A3).
2. Zdramatizujte situáciu, keď počas chatovania nastane neželaný kontakt súvisiaci s e-šikanovaním alebo iným obťažovaním. Dramatizácia má mať sprostredkovať pozitívne posolstvo (2 – 3 minúty).
3. Napíšte báseň alebo pieseň, prostredníctvom ktorej budete charakterizovať aspoň 4 konkrétne nebezpečenstvá, súvisiace s „pobyťom“ detí na internete (aspoň 2 slohy) .
4. Zostavte prehľadnú tabuľku, v ktorej uvediete pozitíva a negatíva práce s internetom. Navrhните, ako bude možné tabuľku využiť na účely pracovného listu (navrhните krížovky, hádanky, dopĺňovačky...) pre žiakov na I. stupni.
5. Pripravte si výklad s praktickou ukážkou na internete, v ktorom vysvetlíte rodičom, starým rodičom aspoň 5 pojmov, ktoré súvisia s používaním internet.

Po práci na aplikačných úlohách nasleduje prezentácia spojená so spätnou väzbou, ktorú poskytujú všetci zúčastnení. Spätná väzba má byť otvorená, konštruktívna, neurážajúca. Má poskytovať

ocenenie – čo sa páčilo, ale aj možný návrh na zlepšenie – čo mohlo byť inak.

Energizér Pletenka

Inštrukcia :

Postavte sa do kruhu tesne vedľa seba, zatvorte oči. Natiahnite do stredu ľavú ruku a chyťte ňou ľavú ruku niekoho iného. To isté zopakujte aj s pravou rukou. Pravou rukou chyťte pravú ruku niekoho iného. Otvorte oči a pokúste sa vzniknutú „pletenu“ rozmotať. Nesmiete sa pustiť - preliezajte, podliezajte...

Reflexia, sebareflexia a ocenenie nemajú chýbať na záver žiadnej aktivity. Ako príklad k jednotlivým aktivitám môžeme uviesť nasledujúce otázky:

- Ktoré vlastnosti si u priateľov najviac ceníte?
- Podľa čoho si hľadáte priateľov?
- Ktoré vlastnosti oceňujete na sebe?
- Počuli ste pre vás niečo nové?
- Aké zhody/rozdiely ste si počas diskusie uvedomili?
- Čo sa vám najviac podarilo? Čo ste mohli urobiť inak?
- Ako ste sa cítili, keď ste hovorili pred všetkými?
- Páčilo sa mi, keď...
- Cítil/a som sa ako ty, keď ...
- Danká, oceňujem ťa za...
- Janko, ďakujem ti, že...

Po skončení aktivít môžu účastníci zhodnotiť, na čo boli aktivity zamerané a ktoré zručnosti pri nich použili. Vhodný je spôsob komunikácie – pukance. Hovorí ten, kto má myšlienku, nápad. Je potrebné dodržať pravidlo, keď jeden začne hovoriť, ostatní stíchnu a počkajú, kým dohovoria.

Záverečný kruh komunity je zavŕšený otázkou: Čo si z dnešného vyučovacieho bloku odnášate? Svoje vyjadrenie sformulujte do jednej vety.

Spracovala: Darina Gogolová, upravila Tatiana Piovarčiová.